

Michel Houellebecq

Intervenții 2 Urme

Traducere din limba franceză
și note de Alexandru Matei

POLIROM
2021

Cuprins

<i>Cuvânt-înainte</i>	5
Jacques Prévert e un tâmpit.....	7
<i>Le Mirage</i> de Jean-Claude Guiguet.....	13
Abordări ale incertitudinii.....	19
Privirea pierdută. Elogiu cinematografului mut.....	43
Convorbire cu Jean-Yves Jouannais și Christophe Duchatelet.....	47
Arta ca descojire.....	59
Absurditatea creatoare.....	63
Petrecerea.....	73
Timpi morți.....	81
<i>Opera Bianca</i>	109
Scrisoare către Lakis Proguidis.....	131
Chestiunea pedofiliei.....	139
Omenirea, al doilea stadiu.....	145
Ceruri pustii.....	155

Am un vis	159
Neil Young	165
Convorbire cu Christian Authier	173
Consolare tehnică	189
Cer, pământ, soare.	197
Ieșirea din secolul XX	201
Philippe Muray în 2002	209
Către o oarecare reabilitare a cocălarului	221
Preliminarii la pozitivism	227
Convorbire cu Gilles Martin-Chauffier și Jérôme Béglé	237
Am citit toată viața	249
Secțiuni de sol	257
<i>Surse</i>	265

Eu unul am considerat întotdeauna feministele niște proaste simpatice, inofensive, în principiu, pe care lipsa lor dezarmantă de luciditate le face, din nefericire, periculoase. Așa am ajuns să le vedem, în anii 1970, luptând pentru contracepție, avort, libertate sexuală etc. ca și cum „sistemul patriarhal“ ar fi fost o invenție a masculilor răi, când, de fapt, scopul istoric al bărbaților este, firește, să fută cât mai multe gagici fără să-și ia în cărcă o familie. Săracele de ele, erau atât de naive, încât își imaginau că amorul lesbian, condiment erotic apreciat de cvasitotalitatea heterosexualilor activi, e o contestare periculoasă a puterii masculine. Cel mai trist, în cele din urmă, e că manifestau o poftă de neînțeleș față de lumea profesională și viața în întreprindere; bărbații, știind de mult cum stau lucrurile cu „libertatea“ și cu „împlinirea“ pe care ți le oferă munca, chicoteau pe înfundate.

La treizeci de ani de la începuturile feminismului *mainstream*, rezultatul e îngrozitor. Nu numai că femeile au intrat masiv în mediul de afaceri, dar lor le revin și principalele sarcini (oricine a lucrat, de fapt, știe cum stau

lucrurile în acest sens: angajații de sex masculin sunt tâmpiți, leneși, certăreți, indisciplinați și, în general, incapabili să îndeplinească o sarcină colectivă, oricare ar fi ea). Cum piața dorinței s-a extins considerabil, ele sunt nevoite să se dedice în paralel, uneori zeci de ani, întreținerii „capitalului lor de seducție”, cheltuind o energie și niște sume de bani absurde pentru a obține rezultate, per ansamblu, puțin convingătoare (efectele îmbătrânirii rămân, în esență, inevitabile). Nerenunțând cu nici un chip la maternitate, ele trebuie, în cele din urmă, să-și crească singure copilul sau copiii pe care au reușit să-i smulgă de la bărbații care au trecut prin viața lor – bărbați care le-au și părăsit între timp pentru alta mai tânără; mulțumite și dacă reușesc să obțină plata pensiei alimentare. Pe scurt, efortul imens de domesticire pe care l-au făcut femeile de-a lungul mileniilor pentru a reprima pornirile primitive ale bărbatului (violență, futut, beție, joc) și pentru a face din el o creatură cât de cât capabilă de viață socială a fost anulat în întregime în decursul unei singure generații.

Scopul feministelor (să intre în rândul societății masculine ca membri „liberi și egali”, cu riscul de a sacrifica, pe parcurs, o parte din valorile feminine) a fost, orice s-ar spune, atins, cel puțin în Occident. Scopul lui Valerie Solanas (să distrugă societatea masculină pentru a o înlocui cu o societate întemeiată pe valori opuse) era puțin spus de altă natură. De la primele pagini din *SCUM Manifesto*, simți, de altfel, că ai de-a face cu un text de altă factură. După trâncăneala simpatică a unei Simone de Beauvoir (celebra formulă „Nu te naști, ci devii femeie” nefiind decât dovada unei ignoranțe crase a celor mai elementare date biologice),

vine o poziție realistă, de bun-simț: diferențele dintre bărbat și femeie sunt, în primul rând, de ordin genetic și abia apoi cultural. De altfel, această chestiune nu o interesează pe Valerie Solanas decât relativ: într-adevăr, pentru ea femeia nu e doar diferită, ea e *superioară*. Accident biologic, femeie ratată, bărbatul este un handicapat afectiv, incapabil de interes față de ceilalți, de compasiune sau de iubire. Profund egocentric, închis definitiv în sine, el se află „în zona aceea crepusculară dintre maimuță și om”. Maimuță nefericită, conștient de propria condiție, bărbatul nu are alt interes în viață decât să-și etaleze într-o frenezie sexul (futând un număr cât mai mare de femei; intrând în competiții inutile și nefaste cu ceilalți masculi, tovarășii lui de mizerie). Pe scurt, bărbatul este o maimuță înarmată cu o mitralieră. În conformitate cu natura sa egoistă și violentă, el a reușit, astfel, cum spune tăioasa Valerie, să transforme lumea într-un uriaș „morman de rahat”.

Am putea fi tentați să respingem această explicație lapidară a Istoriei și s-o plasăm în categoriile delirului; și totuși, în comparație cu teorii mai grele (marxism etc.), ea se susține în mare măsură. O confirmare amuzantă a acestui fapt se găsește în „prietenuț fals” din titlul englezesc: citind cuvintele „cutting up”, aproape toți bărbații înțeleg imediat că e vorba de castrare și se arată surprinzător de liniștiți când află că „to cut up” înseamnă mai degrabă „a face bucățele, a ciopârți”; ca să vezi ce adâncime patetică are angoasa masculină când vine vorba de faimoasa bărbăție. Tot astfel putem observa că cei care în prezent își risipesc energia în lupte stupide (întreceri sportive, încăierări între bande, conflicte etnice, războaie civile sau religioase), monopolizând

abuziv atenția mass-mediei în detrimentul altor subiecte mai importante, sunt diferiți din toate punctele de vedere (convingeri religioase, apartenență rasială, convingeri politice...); singurul lor punct comun verificabil este tocmai cel pe care-l subliniază Valerie Solanas: toți sunt bărbați. Nu veți găsi nici o femeie printre acești imbecili obscuri care-și fac jucărioare din macete, lansatoare de rachete sau kalașnikovuri. De asemenea, chiar și după treizeci de ani de propagandă feministă neîntreruptă, o femeie tot nu prea pare a fi la locul ei în mijlocul unei ședințe de afaceri sau de consiliu de miniștri. Această nepotrivire, ne spune Valerie Solanas, este dovada superiorității fundamentale a femeii. Ea nu a inventat nici puterea, nici întrecerile, nici războiul; și asta se vede.

Scipitor în primele pagini, *SCUM Manifesto* o dă apoi, din nefericire, trebuie să recunoaștem, în căcaturi à la Stirner, ba chiar mai rău. De la bun început, drept să spun, simți o vagă neliniște văzând că Valerie Solanas înțelege *atât de bine* psihologia masculină; această neliniște devine din ce în ce mai clară și observi cu tristețe cum se înmulțesc trăsăturile tipic masculine ale îndrăzneței pamfletare. În primul rând, megalomania, infumurarea prostească, supraestimarea delirantă de sine (trăsături care o fac, în cele din urmă, aproape la fel de ridicolă ca Nietzsche în faza lui terminală). În al doilea rând, atracția bolnavicioasă față de violență, omor, conspirații, acte „revolutionare”; drept să spun, germenul e acolo de la bun început, când, pornind de la indiscutabila inferioritate naturală a bărbatului, Solanas trage concluzia că această parte defavorizată a omenirii trebuie lichidată; te pomenești

la sfârșit cu un text destul de scârbos, împânzit de fantezii fățiș naziste (totul începe cu menționarea „artei degenerate”, trecând apoi la propunerea de a folosi camere de gazare și se termină cu tabloul „cuțitelor lungi înfipite în noapte”). În cele din urmă, Valerie Solanas pare să se împotmolească într-un respect necumpănit față de „individ” și de „libertate”, specific țării și vremii sale, și asta în lipsa oricărei definiții convingătoare a conceptului; descrierea ei deloc apetisantă a „femeii libere” – adică a femeii SCUM – ne întoarce, astfel, în cele mai întunecate momente ale anilor 1960. Toate acestea sunt cu atât mai regretabile cu cât Valerie pare să se apropie în mai multe rânduri de un autentic concept de non-existență individuală; cu cât, neafectată de pălăvrăgeala reacționară, atât de răspândită la vremea ei, pe marginea „dreptului de a fi diferit”, ea continuă să pledeze energic în favoarea unei ameliorări științifice a omenirii; cu cât, spre deosebire de neroziile culturaliste despre ambiguitate și „identitățile incerte”, ea rămâne convinsă că soluția la problemele pe care le ridică ține de domeniul ingineriei genetice.

Așa cum e, *SCUM Manifesto* nu este, în nici un caz, „cel mai bun text din întreaga istorie”, în pofida a ceea ce spunea Valerie Solanas în 1977; nu poți însă să nu fii uimit de adâncimea intuițiilor biologice de care dă dovadă. Pe de-o parte, cercetările embriogenetice au confirmat clar rolul secundar și facultativ al sexului masculin în procesul de reproducere la animale. Pe de altă parte, progresele înregistrate în ceea ce privește tehnicile de clonare oferă speranța apariției unor metode de reproducere fiabile, deschizând posibilitatea unor relații umane noi, ciudate, întemeiate pe

diferență și pe identitate deopotrivă (gemenii identici ne pot da astăzi un exemplu de astfel de relații). În sfârșit, pe termen mai lung, intervenția directă asupra codului genetic ar trebui să permită depășirea anumitor limite considerate în prezent inseparabile de condiția umană (cele mai spectaculoase fiind, bineînțeles, îmbătrânirea și moartea).

Dacă e de înțeles ca aceste perspective să semene teroare în rândul adeptilor religiilor revelate (creația vieții ținând, pentru ei, exclusiv de domeniul divinului), mai greu de înțeles sunt, în schimb, reticențele pe care le manifestă diferiți gânditori ce se definesc de la bun început ca „progresiști”. Să fie vorba oare despre o limitare a gândirilor politice occidentale, care, de la Hobbes la Rousseau, incapabile să privească societatea altfel decât ca pe o totalitate de indivizi, au atins apogeul în concepția clasică a „drepturilor omului” și a „democrației”? Sau despre o nostalgie obscură și infantilă față de stadiul tragic, de „filosofia absurdului”, ba chiar față de hazard ca divinitate regresivă? Despre un nou tip de gelozie, o gelozie timpurie, față de posibilitățile oferite generațiilor viitoare? Oricum ar fi, cert e că Valerie Solanas (ființă incompletă, chinuită, contradictorie, fascinantă și exasperantă, cum sunt întotdeauna profeții) se află de partea progresiștilor. Disprețul ei față de natură e infinit, absolut, fără limite. Iată, de exemplu, pasajul în care sintetizează – minunat – idealul stilului de viață hipiot: „Ar vrea să se întoarcă la Natură, la viața sălbatică, în sânul animalelor cu blană dintre care face și el parte, departe de orașul în care măcar se mai văd niște urme, un vag început de civilizație, pentru a trăi la nivelul